

val minden további bizonyítás felvétele nélkül változatlanul elfogadják a polgári bíróságok, úgy az anyagi igazság kárára a 49. jogegységi döntés intenciói a gyakorlatban érvényesülni nem fognak, pedig az ebben a jogegységi határozatban foglalt döntés nemcsak az anyagi igazságnak és célszerűségnek, hanem a jogerő-tan elméleti tételeinek is megfelel. *Ifj. dr. Szigeti László.*

Biztosítási szerződés átszállása tulajdonátruházás esetén. A kereskedelmi törvény 484. §-a és az 1927: X. t.-c. egymással ellentétes szellemű intézkedései adtak okot arra, hogy egy konkrét bírói ítélet kapcsán a biztosítási díj dologi teher jellege elméletileg és a gyakorlatban is felvetődhessen.

A Polgári Jog 1929. évf. 8. számában a civiljogász természetes és ösztönszerű borzalmával állapítottuk meg, hogy a jogrendszer hiányossága folytán a biztosított tárgyak megszerzői consensus nélküli ügyletbe kényszerülnek, amivel eljutottunk a harmadik személy terhére kötött szerződés jogi szörnyszülőttjéhez.

A Jogállam 1932. 8—9. számában dr. Tury Sándor Kornél egy. nyilv. r. tanár foglalkozik ismét a felvetett kérdéssel és: úgy civiljogi, mint biztosításjogi szempontból, osztózik mindazon aggályokban, melyet a hivatkozott rendelkezések okoznak, illetve álláspontja szerint csak okoznának, miután a biztosítási szerződés átszállása véleménye szerint a jelen jogállapotban sem következhetik be a tulajdonszerző akarata ellenére.

Röviden rekapitulálva a kérdés magvát: a K. T. 484. §-a szerint a biztosított tárgy elidegenítése esetén a biztosítási szerződés minden jogokkal és kötelezettségekkel az új tulajdonosra megy át. Miután az 1927: X. t.-c. szerint a szerződés a tartam lejártá — illetve 6 év eltelte — előtt fel nem mondható, az új tulajdonos kényszerbiztosítást kénytelen kötni és az évenként visszatérő biztosítási díjak a biztosított ingatlant dologi teherként terhelik.

Hogy ez a jogi helyzet mennyire tarthatatlan a magánjogi jogrendszer egésze szempontjából, azzal felesleges foglalkozni; hogy a speciális biztosításjogi szempontok figyelembevételével mennyire disszonáns, a biztosítási jog harmonikus egészéből mennyire kirívó, azt épen Tury mutatta ki finom és meggyőző okfejtéssel a „Biztosítási érdek subjektív jellege” című munkájában.

Amennyire úgyszólván kritika nélkül helyesnek fogadjuk el azt az álláspontot, hogy a biztosítási érdek alanyi jellege a fent vázolt jogi helyzet elfogadhatóságát kizárja, annyira nem osztom azt a nézetet, hogy a Tury által inaugurált és egyedül helytálló elméleti állásfoglalás a biztosítási díj dologi teher jellegének megszüntetésére a jelenleg érvényben levő jogszabályok alapján alkalmas és képes volna.

Az előrebocsajtott következtetések levonhatása Tury szerint a biztosítási érdek subjektív jellegénél fogva a fennálló jog szerint is kizárt, miután

1. A subjektív érdeken nyugvó jogrendszerben a személyi változás a szerződés tartama alatt kizárt és az átszállás csupán méltányossági kivétel azért, hogy a biztosító egyedül az átruházás tényére való hivatkozással ne szüntethesse meg a szerződést.

2. Az 1927: X. t.-c. rendelkezései az új tulajdonossal szemben nem alkalmazhatók.

3. A K. T. 485. §. 5. bek. szerint az érdek megszűntével a biztosítás is megszűnik, így az átruházó és átvevő a biztosítási szerződés átszállásának kizárásában egymás között is megállapodhatnak.

Ad 1. Teljes egészében méltányolva és magunkévá téve a Szerzőnek azt a megtámadhatatlan logikával felépített álláspontját, hogy a biztosítási érdek subiektív jellegű, az első és leglényegesebb ellenvetés az, hogy a jelen jogi helyzet — a 484. §. — ezt az álláspontot nem igazolja.

A §. szerint ugyanis „Ha a biztosított tárgy tulajdona, *illetőleg a tárgyhoz való érdek* a szerződés tartama alatt vétel útján vagy egyébként másra ruháztatik át... stb.”

Minden elméleti megfontolástól eltekintve tehát, a 484. §. világosan és ellentmondást nem tűrően az objektív érdek álláspontját vallja akkor, amikor elismeri, hogy a szerződés tartama alatt a tárgyhoz való érdek átruházható. Ha ugyanis a K. T. az alanyi érdek álláspontjára helyezkedett volna — Tury szavaival élve: ha az érdek az átruházónál és átvevőnél hasonló fajú, de nem azonos — akkor a „targyhoz való érdek” átszállása felől külön mellékmondatban való rendelkezés felesleges volna, miután az törvényes rendelkezés hiányában is kétségtelen, hogy az átvevőnek is van érdeke. Ha ez az érdek subjektív és így az átszállás szempontjából közömbös volna, külön említésére szükség nincs. Miután azonban a törvényben nincs superfluum, nyilvánvaló, hogy az átvett érdek azonos az átadott érdekekkel, amely a tárgyhoz fűződik és így a K. T. szellemében és szövegezésében kétségtelenül objektív.

Ezzel elesik az a további argumentum, hogy a szerződés átszállása kivételes és méltányossági jellegű rendelkezés. Nem kivételes, mert az objektív érdek jellegéből folyó és nem méltányossági, mert ebben az esetben cogensnek kellene lennie, mint ahogy a modern külföldi biztosítási codexekben — melyekben a biztosítót csupán rövid határidejű felmondás illeti meg, míg a biztosított azonnali hatályú felmondással („fristlose Kündigung”) élhet — az is. Ezzel szemben a K. T. megengedi a biztosítónak, hogy a szerződés átszállását idevonatkozó kikötéssel kizárja, holott a méltányosságot kodifikálni akaró törvény nem lehet dispositív és nem engedheti meg, hogy harmadik személy

javára intencionált törvényes intézkedése szerződéssel eliminálható legyen.

Ad 2. A biztosított tárgy átruházásával kapcsolatos szerződés-átszállásból folyó problémák ha megvoltak is, nem aktualizálódtak addig, míg a biztosítás egyszerű díjnémfizetéssel megszüntethető volt. Az egész kérdéskomplexum felvetődését csupán az a törvényszerkesztési hiba okozta, hogy az 1927: X. t.-c. mikor a kárbiztosítás felmondhatatlanságát inaurálta a tárgyalta esetről elfelejtett intézkedni. Ez a törvényszerkesztési hiba joggyakorlati úton nem orvosolható, legkevesébbé képzelhető azonban fel az, hogy a Novella az átruházott szerződésre nem terjed ki és így az szabadon felmondható.

A biztosítás minden jogokkal és kötelezettségekkel az új tulajdonosra megy át; a „kötelezettség” a díjfizetés, ennek módját pedig törvény szabályozza.

Elképzelhetetlen, hogy valamely generális jogszabály módosítható volna arra való tekintettel, hogy a szerződés alanya változott, különösen akkor, amikor a törvény (Nov.) 15. §-a kimondja, hogy a törvény hatálya az életbelépéskor már fennállott biztosítási szerződésekre is kiterjed és ez alól az általános szabály alól csupán egyetlen kivételt — 30 napon belőli felmondás az átmeneti időben — tesz.

Nincs tehát sem ok, sem mód arra, hogy az 1927: X. t.-c. szabályai alól az új tulajdonossal szemben kivétel legyen tehető és így a tárgyhoz tapadó biztosítási szerződés a biztosító akaratától függően nemcsak kényszerű, hanem felmondhatatlan is.

Ad 3. Tény az, hogy a K. T. 485. §-nak 5. bek. szerint a biztosítási szerződés megszűnik az érdekmulással. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, hogy ez a rendelkezés generális természetű és az érdekmulás minden elképzelhető esetére egyformán vonatkozik. Ezzel szemben a 484. §-ban foglalt intézkedés speciális és mint ilyen az előbbit lerontja. Elképzelhetetlen, hogy tulajdonátruházás esetén alkalmazni lehetne a törvénynek az érdekmulással kapcsolatos általános szabályát akkor, amikor a törvény épen, kiemelten erre az egy esetre ellentétes szabályozást tartalmaz.

Ebből önként következik az is, hogy az ügyletkötő felek a biztosítás átszállását egymás között jogügylettel ki nem zárhatják. A 484. §. dispositív rendelkezés annyiban, hogy csak ott alkalmazható, ahol a biztosító és a szerződő másként meg nem állapodtak. Ezen felül azonban valamely szerződéspótló jogszabályt nem lehet csupán annak megengedő jellege folytán más szerződéssel, mint amelyre vonatkozik, hatályából kiemelni. A jogszabály megengedő volta csak azt jelenti, hogy vagy az általa megengedett szerződéses feltétel, vagy a szerződéspótló jogszabály hatályosul, olyan dispositív rendelkezés azonban nem képzelhető el, melynek hatályosulását a biztosított és a biztosí-

tott tárgy átvevője kizárhatják akkor, amikor annak egyik alternatívája biztosított és biztosító között már érvényesen létrejött.

Egyébként is a 484. §. csak annyiban megengedő, hogy két alternatíva között enged választást. Ha a felek az átszállás kizárását választják, ezt csak a biztosítási szerződésben tehetik, ha ezt nem kötötték ki, a másik alternatíva mint törvényes rendelkezés már *cogens* jellegű és a törvény hatálya alá nem eső felek rendelkezési körén kívül esik.

De lege lata tehát ténylegesen az a helyzet, hogy a jogutód köteles az előd biztosítását átvenni, annak díját fizetni, consensus nélkül hosszú éveken keresztül szerződéses viszonyban állni mindazért, mert az 1927: X. t.-c. nem intézkedett arról, hogy tulajdonosváltás esetén a szerződés felmondható legyen. Hogy ez a kérdés mindeddig nem nyert égető aktualitást csak azon mulott, hogy — mint azt doberdói Bánlaky Zoltán kifejtette, — a biztosítók a biztosítás átvételét szerződésileg úyszólván kivétel nélkül kizárják.

Ilyen elméleti és gyakorlati fontosságú kérdés szabályozása azonban nem bízható a szerződésre, — mely ú. n. alávetési szerződés lévén, az átszállás kérdését egyedül a biztosító akaratától teszi függővé, — hanem a kérdés megoldása az egész biztosítási jogot egységesen kodifikáló törvényre vár. *Dr. Fonyó György.*

JOGGYAKORLAT.

Strukturaváltás a jogban.

I.

Dr. Kende Ernő tőzsdei jogügyi titkár előadása a *Civil-jogászok Vitatársaságában* december 7-én: „*Gazdasági strukturaváltás — strukturaváltás a jogban*” címen. Előadó abból kiindulva, hogy a jelek szerint a kapitalista gazdasági rend új fázisba lépett és fel kell tennünk, hogy a gazdasági életnek mostani abnormis jelentkezése átmeneti állapot és be fog következni annak új formája, esetleg egészen új strukturája, vizsgálat tárgyává tette az amerikai és európai gazdasági helyzetet, a Marxizmust, a liberális szocializmust (Oppenheimer), Spengler tanait, az egyes légújabb kapitalista teóriákat (Werner Sombart, Mises, Coudenhove-Calergi, Cassel, Hantos Elemér stb.) és megállapította, hogy ezek mindegyike minő gazdasági strukturát mutat. Nézete szerint a *gazdasági krízis főtünetét: a termelés és a fogyasztás közötti egyensúly megzavarását, világnézeti felfogásokkal alátámasztott elméletektől és a politikától mentesen is ki lehet küszöbölni*, mert a fogyasztás egyensúlyzavarának az oka talán semmi más, mint a *helytelen, a változó viszonyokhoz alkalmazkodni nem tudó termelés, a termelési technika*